

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999) 4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
22 maart 2023
Ons kenmerk
Cft 202300029
Pagina
1/7

Uw kenmerk

Bijlage

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2022

Geachte heer Sylvania,

Op 8 maart 2023 ontving het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) de uitvoeringsrapportage (UR) over het vierde kwartaal van 2022. Op grond van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) had de UR over het vierde kwartaal van 2022 uiterlijk op 13 februari 2023 ingediend moeten zijn. Daarnaast verzocht het Cft in zijn reacties op de tweede en derde UR 2022¹ om aanvullende toelichting. Deze toelichting is niet ontvangen. Het Cft verzoekt u de wettelijke termijn zoals voorgeschreven in de Rft in het vervolg aan te houden, en opvolging te geven aan informatieverzoeken van het Cft.

Met dit schrijven ontvangt u op basis van artikel 18 van de Rft de reactie van het Cft op de vierde UR. Een afschrift van dit schrijven wordt aan de Staten en aan de minister-president van Curaçao verstuurd.

Toetsingskader

Het toetsingskader voor de beoordeling van de UR wordt gevormd door de Rft aangevuld met de aanwijzing die de Rijkswet RMR op 12 juli 2019 heeft gegeven aan het bestuur van Curaçao² en die op 24 november 2020 is bijgesteld.³ Vanwege de coronacrisis heeft de RMR aan Curaçao, op diens verzoek, toestemming

¹ Cft, kenmerk Cft 202200097, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2022, d.d. 29 augustus 2022. Cft, kenmerk Cft 202200149, Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2022, d.d. 23 november 2022.

² Staatsblad 2019, 279, Besluit van 12 juli 2019, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen.

³ Bij besluit van 24 november 2020, nummer 2020002389, is bevestigd dat de aanwijzing na het Kroonberoep in stand blijft maar alleen nog zal bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen het Algemeen Pensioenfonds Curaçao (APC) en het land Curaçao, waarbij het land zo mogelijk aanvullende aflossingen zal doen uit overschotten op de gewone dienst in de komende jaren.

verleend om, op basis van artikel 25 lid 1 van de Rft, voor 2022 af te wijken van de centrale begrotingsnorm van artikel 15 lid 1 sub a van de Rft.⁴ Het tekort op de gewone dienst van het land over het jaar 2022 mag zo groot zijn als de in 2022 toe te kennen liquiditeitssteun, vermeerderd met eventuele binnenlands of buitenlands (beide in overeenstemming met de RMR) aangetrokken leningen die ingezet worden ter dekking van het tekort, minus het deel van de liquiditeiten dat besteed wordt aan uitgaven op de kapitaaldienst, en vermeerderd met het beginsaldo minus het eindsaldo van de liquide middelen van het jaar. Op grond van deze kasbenadering besloot de RMR op 30 september 2022 dat het tekort op de gewone dienst van Curaçao voor geheel 2022 maximaal ANG 4 miljoen mag bedragen.⁵ De verschillen tussen de kasbenadering en een baten-lastenbenadering dienen hierbij nog wel te worden betrokken.

Oordeel

De vierde UR toont een voorlopig overschot op de gewone dienst van ANG 142 miljoen. Curaçao voldoet daarmee voor 2022 vooralsnog aan de centrale begrotingsnorm van artikel 15 lid 1 sub a van de Rft. De voorlopige realisatie voor 2022 komt aanmerkelijk hoger uit dan de vastgestelde begroting 2022, waarin een tekort werd geraamd van ANG 162 miljoen.⁶

Het overschot van ANG 142 miljoen zal echter nog worden bijgesteld. Zo zijn de baten uit de afvalstoffenbelasting, geraamd op ANG 16 miljoen, grotendeels nog niet verwerkt.⁷ Ook verwacht Curaçao voor 2022 nog ANG 35 miljoen aan lasten voortkomend uit aangegane verplichtingen te zullen realiseren. Bovendien heeft het land, ondanks meerdere verzoeken daartoe van het Cft, in de realisatie nog geen voorziening opgenomen met betrekking tot het Curaçao Medical Center (CMC). Het Cft acht deze voorziening noodzakelijk omdat de financiële situatie van het CMC bijzonder precair is, en omdat het CMC al sinds juni 2020 niet meer aflost op de aan het ziekenhuis verstrekte lening.

Het voorlopige overschot voor 2022 heeft geleid tot een verdere verhoging van de liquide middelen van het land. Het saldo liquide middelen bedraagt per ultimo 2022 ANG 340 miljoen, een toename van ANG 88 miljoen ten opzichte van ultimo 2021. Het Cft vroeg eerder aandacht voor de oploop van de liquiditeit en verzocht Curaçao de beoogde bestemming van deze middelen inzichtelijk te maken.⁸ In dat kader wees het Cft op de noodzaak van duurzame investeringen die de economie versterken. Ook wees het Cft op de lopende schuldverplichtingen van het land, waaronder de aflopende obligatie van ANG 140 miljoen in 2025 en de schuld aan het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC). Door een deel van de beschikbare liquiditeit in te zetten voor additionele aflossing aan het APC kan versneld aan de aanwijzing uit 2019 worden voldaan.⁹

⁴ BZK, kenmerk 2022-000072813, Besluitvorming Rijksministerraad 4 februari inzake afwijken en begrotingsnormen en afbouw salariskorting en verlenging Protocol Aruba-Nederland, d.d. 17 februari 2022.

⁵ Curaçao ontving in 2022 geen liquiditeitssteun. BZK, kenmerk 2022-0000547188, Besluitvorming Rijksministerraad 30 september 2022 inzake liquiditeitssteun vierde kwartaal 2022, d.d. 11 oktober 2022.

⁶ De ontwerpbegrotingswijziging (OBW) 2022, waarmee het tekort werd bijgesteld naar ANG 74 miljoen, is op 2 november 2022 bij de Staten ingediend, maar momenteel nog niet vastgesteld.

⁷ De afvalstoffenbelasting wordt geïnd door Aqualetra en is nog niet overgedragen aan het land.

⁸ Cft, kenmerk Cft 202300013, Advies bij de vastgestelde begroting 2023, d.d. 6 februari 2023.

⁹ De schuld aan het APC onder de aanwijzing uit 2019 bedraagt per ultimo 2022 ANG 63 miljoen.

De RMR van 30 september 2022 verzocht Curaçao om bij deze vierde UR 2022 toe te lichten hoe het land voor de begrotingsjaren 2020 en 2021 zal omgaan met de wettelijk voorgeschreven tekortcompensatie.¹⁰ Curaçao stelt hierover nog geen informatie te kunnen verstrekken, omdat de tekortcompensatie volgens het land onderdeel is van de onderhandelingen tussen Curaçao en Nederland over herfinanciering van de staatsleningen. Het Cft volgt Curaçao niet geheel in deze redenering. De herfinanciering heeft vanwege de rentecomponent weliswaar impact op de mogelijkheden van het land om tekorten te compenseren, maar is daarin zeker niet allesbepalend.

In licht van het bovenstaande verzoekt het Cft u het volgende:

- Specificeer de stand van de verplichtingen.
- Breng de risico's van de precaire financiële situatie van het CMC voor de landsbegroting cijfermatig in beeld en tref hiervoor een voorziening.
- Stel een meerjarige liquiditeitsprognose op, waarin de mogelijkheden voor schuldafbouw en financiering van investeringen nadrukkelijk tot uiting komen.
- Verstrek het door de RMR verzochte voorstel voor de compensatie van de tekorten over 2020 en 2021. Betrek in dit voorstel ook de tekorten die het land realiseerde in de periode daaraan voorafgaand.

Het Cft verzoekt uw reactie uiterlijk woensdag 12 april 2023 te mogen ontvangen.

Toelichting

Gewone dienst

In tabel 1 is de realisatie weergegeven van de gewone dienst tot en met het vierde kwartaal in de jaren 2019-2022. Daarnaast geeft tabel 1 de prognose weer op basis van de bij de Staten ingediende OBW voor geheel 2022, en de vastgestelde begroting 2023.

Baten

Curaçao realiseert tot en met het vierde kwartaal 2022 ANG 1.715 miljoen aan baten, ANG 57 miljoen meer dan in de OBW begroot, en ANG 91 miljoen meer dan in pre-coronajaar 2019. De hogere realisatie wordt verklaard door hogere belastingbaten, hogere bijdragen uit Nederland en hogere baten uit license fees.

De maatregelen die Curaçao treft om de belastingcompliance structureel te verhogen, het economisch herstel en de inflatie leidden tot een aanmerkelijke toename van de belastingbaten in 2022. De belastingbaten tot en met het vierde kwartaal 2022 bedragen ANG 1.545 miljoen, ANG 48 miljoen meer dan begroot in de OBW, en zelfs ANG 188 miljoen meer dan op basis van de vastgestelde begroting 2022 werd verwacht. Met name de baten uit de omzetbelasting en invoerrechten lijken op een structureel hoger niveau te liggen.

Het Cft beargumenteerde in zijn advies bij de vastgestelde begroting 2023 dat er voor zowel 2023 als meerjarig sprake is van een significante onderschatting in de belastingraming.¹¹ Het Cft becijferde de onderschatting voor 2023 op ANG 50-80

¹⁰ Artikel 18 van de Rft. De RMR besloot op 30 september 2022 dat Curaçao bij de vierde uitvoeringsrapportage van 2022 dient toe te lichten hoe ze voor de begrotingsjaren 2020, 2021 en 2022 omgaat met het wettelijk vereiste van tekortcompensatie, in combinatie met de meerjarige aflossingsverplichtingen van het land.

¹¹ Cft, kenmerk Cft 202300013, Advies bij de vastgestelde begroting 2023, d.d. 6 februari 2023.

miljoen. Deze inschatting lijkt nog conservatief nu de realisatie van de belastingbaten in 2022 (nog) hoger uitvalt dan verwacht. Het Cft onderstreept nogmaals de noodzaak om de belastingraming 2023 en verder, bij te stellen.

De andere baten zijn, ondanks de hogere baten uit de license fee, nog niet op het niveau van 2019. Dit is het gevolg van het feit dat de maandelijkse erfpacht per ultimo 2022 nog gefactureerd moet worden.

Tabel 1: Overzicht realisatie gewone dienst (in miljoenen ANG)¹²

	4e UR 2019	4e UR 2020	4e UR 2021	4e UR 2022	OBW 2022	VB 2023
Baten	1.624	1.366	1.396	1.715	1.658	1.729
Belastingen	1.471	1.238	1.254	1.545	1.497	1.533
Schenken en subsidies	21	26	36	51	26	18
Andere baten	132	102	107	119	135	158
Kansspel vergunningenfee	0	0	0	0	0	20
Lasten	1.617	2.010	1.738	1.573	1.732	1.729
Beloning van personeel	441	443	428	415	428	445
Goederen en diensten	156	162	162	159	247	228
Afschrijving vaste activa	91	100	76	70	76	91
Interest	69	66	68	67	71	71
Subsidies & Overdrachten	393	748	437	368	392	385
Sociale zekerheid	466	491	576	495	510	502
Andere uitgaven	0	0	0	0	9	7
Resultaat	7	-644	-342	142	-74	0

Bron: vierde uitvoeringsrapportages 2019-2022, ontwerpbegrotingswijziging 2022 en vastgestelde begroting 2023 van Curaçao

Lasten

Curaçao realiseert tot en met het vierde kwartaal 2022 ANG 1.573 miljoen aan lasten, een onderbesteding van ANG 159 miljoen ten opzichte van de prognose voor 2022, en ANG 44 miljoen minder dan in 2019.

De onderbesteding geldt voor alle lastencategorieën, maar is met name zichtbaar bij de lasten voor goederen en diensten. Curaçao realiseert tot en met het vierde kwartaal ANG 159 miljoen aan lasten voor goederen en diensten, terwijl de prognose uitgaat van ANG 247 miljoen voor geheel 2022. Curaçao neemt in de vierde UR een bedrag van

¹² In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

ANG 35 miljoen aan aangegane verplichtingen voor de gewone dienst op, waarvan ANG 31 miljoen betrekking heeft op goederen en diensten.

De tot en met het vierde kwartaal gerealiseerde personeelslasten bedragen ANG 415 miljoen, en blijven daarmee achter ten opzichte van de prognose (ANG 428 miljoen). Deze lagere realisatie wordt met name verklaard doordat de loonsom als gevolg van de regeling Vervroegd Vrijwillige Uitstroom is gedaald. De post overwerk laat juist een overschrijding zien ten opzichte van de prognose. Curaçao realiseert in 2022 ANG 28 miljoen aan lasten voor overwerk, waar de OBW uitgaat van ANG 22 miljoen. Curaçao gaf eerder aan de olopende lasten voor overwerk te zullen adresseren.

Kapitaaldienst

In tabel 2 is de realisatie weergegeven van de kapitaaldienst tot en met het vierde kwartaal in de jaren 2019-2022. Daarnaast geeft tabel 2 de jaarprognose op basis van de bij de Staten ingediende OBW en de vastgestelde begroting 2023 weer.

Tabel 2: Overzicht realisatie kapitaaldienst (in miljoenen ANG)¹³

	4e UR 2019	4e UR 2020	4e UR 2021	4e UR 2022	OBW 2022	VB 2023
Ontvangsten	340	853	491	1.041	1.103	1.027
Afschrijvingen en waardevermindering	91	100	76	70	76	91
Ontvangen aflossingen	23	4	1	60	14	25
Liquidatie en afstoting deelnemingen	157	0	0	0	0	0
Aangegane geldleningen	69	750	414	0	101	0
Reserves en voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Herfinanciering liquiditeitssteun	0	0	0	911	911	911
Uitgaven	138	163	207	1.002	1.029	1.027
Investerings	129	50	24	34	109	90
Reserves en voorzieningen	0	0	3	0	0	0
Kapitaalverstrekkingen/deelnemingen	0	5	171	0	0	0
Aflossingen geldleningen	8	108	8	56	8	26
Aflossing liquiditeitssteun	0	0	0	911	911	911
Saldo	202	689	284	39	74	0

Bron: vierde uitvoeringsrapportages 2019-2022, ontwerp-begrotingswijziging 2022 en vastgestelde begroting 2023 van Curaçao

¹³ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

Curaçao begrootte ANG 109 miljoen aan investeringen voor 2022. Tot en met het vierde kwartaal realiseerde het land echter slechts ANG 34 miljoen aan investeringen. Uit de UR blijkt dat de aangegane verplichtingen voor investeringen per ultimo 2022 ANG 53 miljoen bedragen. Omdat ook deze verplichtingen niet zijn gespecificeerd, kan het Cft het realiteitsgehalte hiervan niet toetsen. Duidelijk is dat Curaçao niet de gehele investeringsbegroting voor 2022 heeft gerealiseerd.

Curaçao ontving tot en met het vierde kwartaal ANG 60 miljoen aan aflossingen op uitgegeven leningen. ANG 48 miljoen hiervan betreft de gedeeltelijke aflossing op de aan GI-RO Settlement Holding N.V. verstrekte lening van ANG 170 miljoen met betrekking tot de afwikkeling van de Girobank. Deze gedeeltelijke aflossing is direct aangewend als aflossing op de samenhangende lening van Nederland aan Curaçao.

Het Cft heeft al meerdere malen aandacht gevraagd voor het feit dat het land geen aflossingen ontvangt op de uitgegeven lening aan het CMC. Uit de vierde UR blijkt dat ook in het vierde kwartaal 2022 geen aflossing is ontvangen.

Financieel beheer

In de vierde UR is de rapportage van 10 november 2022 van de Roadmap naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening opgenomen. Het Cft vraagt uw aandacht voor het feit dat de termijnen voor vaststelling van de Roadmaprapportage en de UR niet op elkaar aansluiten, waardoor de UR niet de meest actuele informatie over de uitvoering van de Roadmap bevat. Uit de rapportage blijkt dat de personele capaciteit een knelpunt blijft vormen bij een flink aantal deeltrajecten.

De jaarrekeningen over 2019 en 2020 zijn nog niet vastgesteld ondanks herhaalde oproepen hiertoe door het Cft en de RMR.¹⁴ Naar blijkt is de jaarrekening 2019, na advisering door de Algemene Rekenkamer Curaçao en de Raad van Advies, door de Staten teruggedigd om aanvullende informatie van het ministerie van Verkeer, Vervoer, en Ruimtelijke Planning (VVRP) te verkrijgen. Het Cft wordt graag nader geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de jaarrekening 2019. Naar verwachting zal de overheidsaccountant de controle van de jaarrekeningen 2020 en 2021 in het tweede kwartaal 2023 kunnen afronden.

Collectieve sector

Conform artikel 23 van de Rft wijst Curaçao samen met Nederland tweejaarlijks, na advies van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) van Curaçao en in samenwerking met het CBS van Nederland, vóór 1 april aan welke rechtspersonen er met ingang van het volgende begrotingsjaar tot de collectieve sector behoren. Dit betekent dat de collectieve sector voor de jaren 2021 en 2022 uiterlijk op 1 april 2020 vastgesteld had moeten zijn. Op 21 maart 2023 is de collectieve sector voor 2021 en 2022, conform het voorstel van Curaçao, vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).¹⁵

¹⁴ BZK, kenmerk 2022-0000175232, Besluitvorming Rijksministerraad 25 maart 2022 inzake liquiditeitssteun tweede kwartaal 2022 en verder en voortgang hervormingen Aruba, Curaçao en Sint Maarten, d.d. 4 april 2022.

¹⁵ BZK, kenmerk 2022-0000706262, Collectieve Sector Curaçao voor 2021-2022, d.d. 21 maart 2023.

Kenmerk
Cft 202300029
Blad
7/7

Het Cft wijst erop dat, conform de Rft, ook de collectieve sector voor 2023 en 2024 al vastgesteld had moeten zijn, namelijk uiterlijk op 1 april 2022.

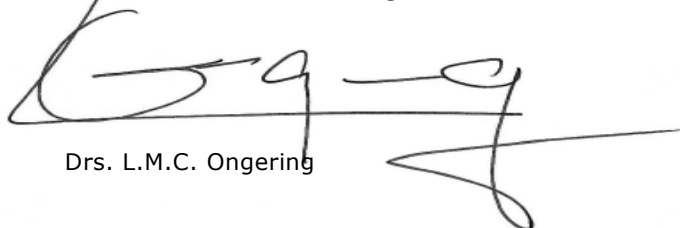
Rentelastnorm en schuldpositie

Conform artikel 24 van de Rft dient Curaçao jaarlijks te rapporteren over de cijfers van de collectieve sector. Deze rapportage is voor 2021 en 2022 nog niet opgesteld, waardoor toetsing van de rentelastnorm niet mogelijk is.

De overheidsschuld van Curaçao bedraagt per ultimo 2022 ANG 4.251 miljoen. De schuldquote komt daarmee uit op 82 procent van het bruto binnenlands product.¹⁶ De schuldquote toont een licht dalende trend, met name gedreven door de groei van het bbp na de coronajaren.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'L.M.C. Ongerin', with a long horizontal line extending to the right.

Drs. L.M.C. Ongerin

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Curaçao
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao

¹⁶ Bij de berekening van de schuldquote is uitgegaan van een bbp voor 2022 van ANG 5.210 miljoen, ontleend aan IMF, 2022 Article IV Consultation discussion Curaçao and Sint Maarten, Press release and Staff Report, d.d. augustus 2022.